

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่
เกี่ยวข้องกับสินบนประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๘

องค์การบริหารส่วนตำบลมหาชัย
อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสินบน
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘
องค์การบริหารส่วนตำบลมหาชัย อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

ความเสี่ยงการทุจริต

หมายถึง ความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการรับสินบน

วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการป้องกันการทุจริตสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้น การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตให้แก่บุคลากรขององค์กรถือเป็นการป้องกันการเกิดการทุจริตในองค์กร ทั้งนี้ การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ในองค์กร จะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่า การดำเนินการขององค์กรจะไม่มีทุจริตหรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิดโอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้ โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำซึ่งไม่ใช้การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด

วัตถุประสงค์หลักของการประเมินความเสี่ยงการทุจริต : เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ มีมาตรการระบบหรือแนวทางในบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

การบริหารจัดการความเสี่ยงมีความแตกต่างจากการตรวจสอบภายในอย่างไร

การบริหารจัดการความเสี่ยงเป็นการทำงานในลักษณะที่ทุกภาระงานต้องประเมินความเสี่ยงก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง และแทรกกิจกรรมการตอบโต้ความเสี่ยงไว้ก่อนเริ่มปฏิบัติงานหลักตามภาระงานปกติของการเฝ้าระวังความเสี่ยงล่วงหน้าจากทุกภาระงานร่วมกันโดยเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบปกติที่มีการรับรู้และยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง (ผู้นำส่งงานให้) เป็นลักษณะ Pre-Decision ส่วนการตรวจสอบภายในจะเป็นในลักษณะกำกับติดตามความเสี่ยง เป็นการสอบทาน เป็นลักษณะ Post-Decision

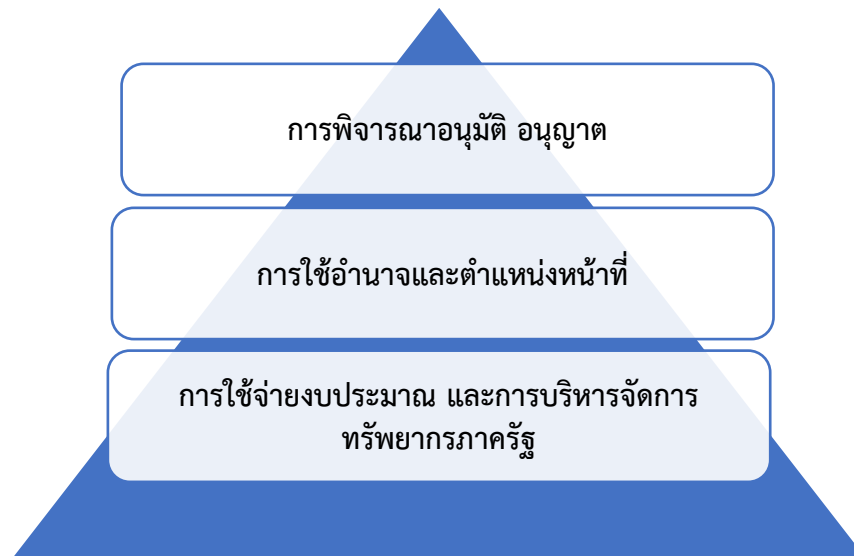
องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการทุจริต

องค์ประกอบหรือปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต ประกอบด้วย Pressure/Incentive หรือแรงกดดันหรือแรงจูงใจ Opportunity หรือ โอกาส ซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่าง ๆ คุณภาพการควบคุม กำกับควบคุมภายในขององค์กรมีจุดอ่อน และ Rationalization หรือ การหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำตามทฤษฎีสามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Triangle)

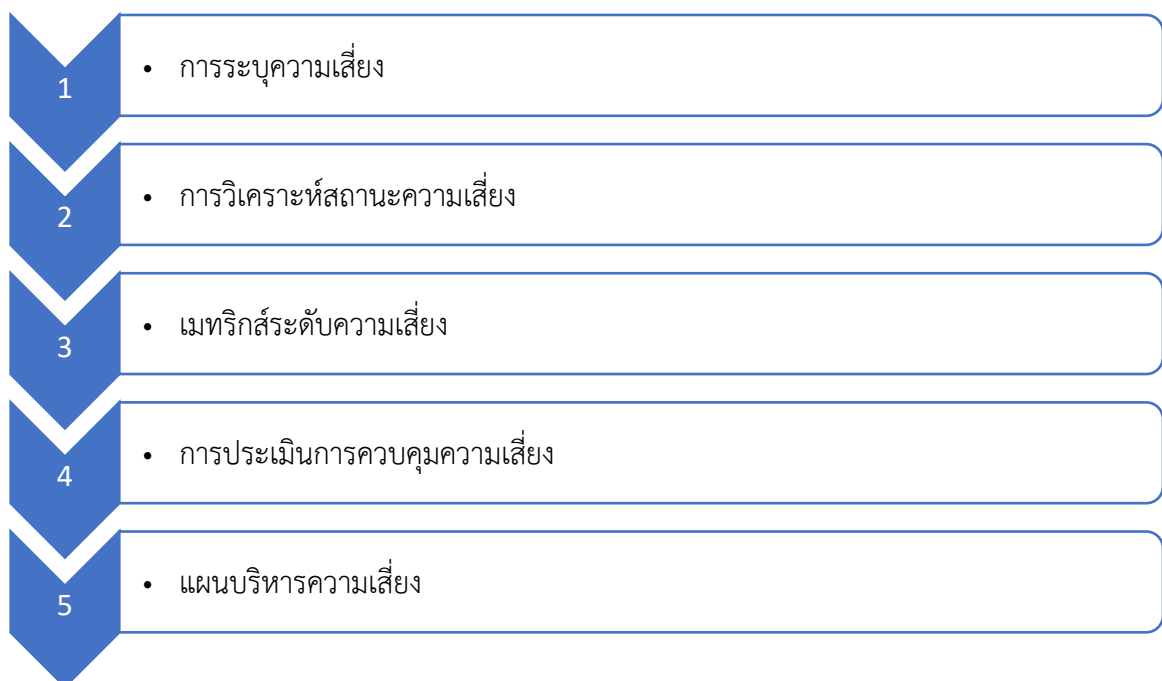
ขอบเขตประเมินความเสี่ยงการทุจริต

แบ่งประเภทความเสี่ยงการทุจริต ออกเป็น ๓ ด้าน ดังนี้

๑. ความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต การกิจให้บริการประชาชนอนุมัติ หรือ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวก การพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘)
๒. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่
๓. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้จ่ายงบประมาณและการบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐ

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

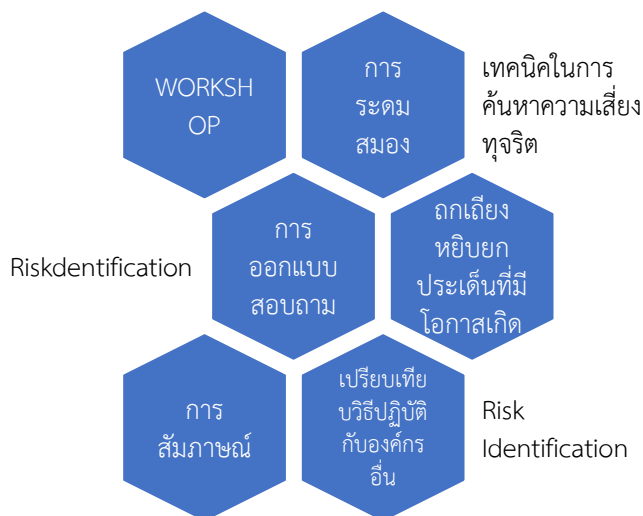

การระบุความเสี่ยง (Risk Identification)

ขั้นตอนที่ ๑ นำข้อมูลที่ได้จากขั้นเตรียมการในส่วนรายละเอียดขั้นตอน แนวทางหรือเกณฑ์ การปฏิบัติงานของกระบวนการงานที่จะทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ซึ่งในขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้น ย่อมประกอบไปด้วย ขั้นตอนย่อย ในการระบุความเสี่ยงตามขั้นตอนที่ ๑ ให้ทำการระบุความเสี่ยง อธิบายรายละเอียด รูปแบบพฤติกรรมความเสี่ยงเฉพาะที่มีความเสี่ยงการทุจริตเท่านั้น และในการประเมินต้องคำนึงถึงความเสี่ยงในภาพรวมของการดำเนินงานเรื่องที่จะทำการประเมินด้วย เนื่องจากในกระบวนการปฏิบัติงานตามขั้นตอนอาจไม่พบความเสี่ยง หรือโอกาสเสี่ยงต่ำ แต่อาจพบว่ามีความเสี่ยงในเรื่องนั้นๆ ในการดำเนินงานที่ไม่ได้อยู่ในขั้นตอนก็เป็นได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าหน่วยงานจะมีมาตรการป้องกันหรือแก้ไขความเสี่ยงการทุจริตนั้นอยู่แล้ว นำข้อมูลรายละเอียดดังกล่าวลงในประเภทของความเสี่ยงซึ่งเป็น Known Factor หรือ Unknow Factor

Known Factor	ความเสี่ยงทั้ง ปัญหา/พฤติกรรมที่เคยรับรู้มา เคยมา ก่อนคาดหมายได้ว่า มีโอกาสสูงที่จะเกิดซ้ำ หรือมี ประวัติ มีตำนานอยู่แล้ว
Unknow Factor	ปัจจัยความ จากการพยากรณ์ ประมาณการล่วงหน้า ในอนาคต ปัญหา/พฤติกรรม ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น (คิด ล่วงหน้า ตีตนไปก่อนไข้เสมอ)

เทคนิคในการ ระบุความเสี่ยง หรือค้นหาความเสี่ยงการทุจริตด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

เกณฑ์ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) เชิงคุณภาพ

ระดับ	โอกาสที่เกิด	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒๕ ครั้งต่อปี
๔	สูง	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒๐ ครั้งต่อปี
๓	ปานกลาง	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๑๕ ครั้งต่อปี
๒	น้อย	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๑๐ ครั้งต่อปี
๑	น้อยมาก	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๕ ครั้งต่อปี

เกณฑ์ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)

ระดับ	ความรุนแรง	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน ประชาชน ไม่ได้รับความสะดวก เป็นภัยด้านความมั่นคง อาชญากรรม และความรุนแรงอื่นๆ
๔	สูง	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน และ ประชาชนไม่ได้รับความสะดวก
๓	ปานกลาง	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน
๒	น้อย	-
๑	น้อยมาก	-

ระดับของความเสี่ยง (Degree of Risk) แสดงถึงระดับความสำคัญในการบริหารความเสี่ยงโดยพิจารณาจากผลคูณ
ของระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) กับระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ของความเสี่ยงแต่
ละสาเหตุ (โอกาส x ผลกระทบ) กำหนดเกณฑ์ไว้ ๔ ระดับ ดังนี้

ระดับของความเสี่ยง (Degree of Risk)

ลำดับ	ระดับความเสี่ยง	ช่วงคะแนน
๑	ความเสี่ยงระดับสูงมาก (Extreme Risk : E)	๑๕ - ๒๕ คะแนน
๒	ความเสี่ยงระดับสูง (High Risk : H)	๙ - ๑๔ คะแนน
๓	ความเสี่ยงระดับปานกลาง (Moderate Risk : M)	๔ - ๘ คะแนน
๔	ความเสี่ยงระดับต่ำ (Low Risk : L)	๑ - ๓ คะแนน

ในการวิเคราะห์ความเสี่ยงจะต้องมีการกำหนดแผนภูมิความเสี่ยง(Risk Profile) ที่ได้จากการพิจารณาจัดระดับความสำคัญของความเสี่ยงจากโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) และผลกระทบ ที่เกิดขึ้น (Impact) และขอบเขตของระดับความเสี่ยงที่สามารถยอมรับได้ (Risk Appetite Boundary) โดยที่

$$\text{ระดับความเสี่ยง} = \text{โอกาสในการเกิดเหตุการณ์ต่างๆ} \times \text{ความรุนแรงของเหตุการณ์ต่างๆ} (\text{Likelihood} \times \text{Impact})$$

ซึ่งจัดแบ่งเป็น ๔ ระดับ สามารถแสดงเป็น Risk Profile แบ่งพื้นที่เป็น ๔ ส่วน (๔ Quadrant) เกณฑ์ในการจัดแบ่ง ดังนี้

ระดับความเสี่ยง	คะแนนระดับความเสี่ยง	มาตรการกำหนด	การแสดงสีสัญลักษณ์
เสี่ยงสูงมาก (Extreme)	๑๕ - ๒๕ คะแนน	มี มาตรการลด และ ประเมินซ้ำ หรือถ่ายโอนความเสี่ยง	สีแดง
เสี่ยงสูง (High)	๙ - ๑๔ คะแนน	มีมาตรการลดความเสี่ยง	สีส้ม
ปานกลาง (Medium)	๔ - ๘ คะแนน	ยอมรับความเสี่ยงแต่มี มาตรการควบคุมความ เสี่ยง	สีเหลือง
ต่ำ (Low)	๑ - ๓ คะแนน	ยอมรับความเสี่ยง	สีเขียว

ตารางระดับของความเสี่ยง (Degree of Risk)

ความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)

๕	๑๐	๑๕	๒๐	๒๕
๔	๘	๑๒	๑๖	๒๐
๓	๖	๙	๑๒	๑๕
๒	๔	๖	๘	๑๐
๑	๒	๓	๔	๕

โอกาสที่จะเกิดความเสียหาย (Likelihood)

สถานะสีแดง : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ ต้องมีแผน/มาตรการเพื่อลดความเสี่ยงทันที

สถานะสีส้ม : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ ต้องมีแผน/มาตรการเพื่อลดความเสี่ยง

สถานะสีเหลือง : ความเสี่ยงยังอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ แต่ต้องมีการทบทวนความเพียงพอของมาตรการควบคุมที่มีอยู่

สถานะสีเขียว : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยไม่ต้องมีการจัดทำแผนเพื่อลดความเสี่ยง

การจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงทุจริต

เหตุการณ์/รูปแบบพฤติกรรม ความเสี่ยง	ระดับ ความเสี่ยง	มาตรการ/วิธีการ ในการบริหารจัดการความเสี่ยง	ช่วงดำเนินการ	หน่วยงาน รับผิดชอบ
ความเสี่ยงต่อการทุจริต ด้านการอนุมัติ อนุญาต ตาม พ.ร.บ.การอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ.๒๕๕๘				
๑.เจ้าหน้าที่/นายทะเบียนมี เรียกรับสินบนในการ พิจารณา/การอนุมัติจาก ผู้ประกอบการเพื่อแลกกับการ รับจดทะเบียน ขึ้นทะเบียน	ปานกลาง	๑. มาตรการ “ส่งเสริมการปฏิบัติงานตามประมวลจริยธรรม” ๒.โครงการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน ๓.โครงการปลูกฝังวิธีคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ ส่วนรวม ๔.โครงการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล	๑ ต.ค.๖๗-๓๐ ก.ย. ๖๘	สำนักปลัด กองคลัง
๒.เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่พิจารณา การอนุญาตก่อสร้างอาคาร/ บ้านพักอาศัยเรียกรับสินบน ระหว่างการตรวจสอบของ เอกสารประกอบคำขอสั่งปลูก สร้าง	ปานกลาง	๑. มาตรการ “ส่งเสริมการปฏิบัติงานตามประมวลจริยธรรม” ๒.โครงการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน ๓.โครงการปลูกฝังวิธีคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ ส่วนรวม ๔.มาตรการ “No Gift Policy” ๕.เผยแพร่ คู่มือสำหรับประชาชนในการรับบริการของหน่วยงาน ๖.จัดทำคู่มือ/แนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่	๑ ต.ค.๖๗-๓๐ ก.ย. ๖๘	สำนักปลัด กองช่าง

เหตุการณ์/รูปแบบพฤติกรรม ความเสี่ยง	ระดับ ความเสี่ยง	มาตรการ/วิธีการ ในการบริหารจัดการความเสี่ยง	ช่วงดำเนินการ	หน่วยงาน รับผิดชอบ
ความเสี่ยงต่อการทุจริต ด้านการใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ				
๑.เจ้าพนักงานอาจใช้อำนาจ หน้าที่เรียกรับเงิน นอกเหนือจากที่กฎหมาย บัญญัติไว้ หรือกระทำการอื่น ใดที่ไม่เป็นไปตามกฎหมาย	ปานกลาง	๑.โครงการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน ๒.โครงการปลูกฝังวิธีคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ ส่วนรวม ๓.มาตรการ “No Gift Policy” ๔.โครงการพัฒนาความรู้ด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน สำหรับบุคลากรหน่วยงาน ๕.ประชาสัมพันธ์ช่องทางการแจ้งเบาะแส พฤติการณ์การทุจริต แก่ประชาชน ช่องทางรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตของหน่วยงาน	๑ ต.ค.๖๗-๓๐ ก.ย. ๖๘	สำนักปลัด กองคลัง กองช่าง
๒.เจ้าพนักงาน ใช้ดุลยพินิจที่มี ชอบเรียกรับสินบนเพื่อแลก การหลุดพ้นจากการเป็น ผู้กระทำความผิด	ต่ำ	๑. มาตรการ “ส่งเสริมการปฏิบัติงานตามประมวลจริยธรรม” ๒.มาตรการ “No Gift Policy” ๓.โครงการปลูกฝังวิธีคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ ส่วนรวม	๑ ต.ค.๖๗-๓๐ ก.ย. ๖๘	สำนักปลัด กองคลัง

เหตุการณ์/รูปแบบพฤติกรรม ความเสี่ยง	ระดับ ความเสี่ยง	มาตรการ/วิธีการ ในการบริหารจัดการความเสี่ยง	ช่วงดำเนินการ	หน่วยงาน รับผิดชอบ
ความเสี่ยงต่อการทุจริต ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง				
๑.มีการเรียกรับสินบน ซึ่งนำไปสู่การเอื้อประโยชน์ให้กับคู่สัญญา ในการจัดหาพัสดุจัดซื้อจัดจ้าง	ปานกลาง	๑. มาตรการ “ส่งเสริมการปฏิบัติงานตามประมวลจริยธรรม” ๒.โครงการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน ๓.โครงการปลูกฝังวิธีคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ๔.จัดกิจกรรมเสริมสร้างการมีคุณธรรม จริยธรรม และการดำรงชีวิตแบบพอเพียง ๕.มาตรการ “No Gift Policy” ๖.ประชาสัมพันธ์ช่องทางการแจ้งเบาะแส พฤติการณ์การทุจริต แก่ประชาชน ช่องทางรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตของหน่วยงาน	๑ ต.ค.๖๗-๓๐ ก.ย. ๖๘	สำนักปลัด กองคลัง กองช่าง
๒.การจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีเฉพาะเจาะจง ผู้มีอำนาจหน้าที่ สามารถกำหนดหรือเลือกผู้รับจ้าง มีการเรียกรับสินบนระหว่างการจัดซื้อจัดจ้าง	ปานกลาง	๑. มาตรการ “ส่งเสริมการปฏิบัติงานตามประมวลจริยธรรม” ๒.โครงการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน ๓.โครงการปลูกฝังวิธีคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ๔.จัดกิจกรรมเสริมสร้างการมีคุณธรรม จริยธรรม และการดำรงชีวิตแบบพอเพียง ๕.มาตรการ “No Gift Policy”	๑ ต.ค.๖๗-๓๐ ก.ย. ๖๘	สำนักปลัด กองคลัง

เหตุการณ์/รูปแบบพฤติกรรม ความเสี่ยง	ระดับ ความเสี่ยง	มาตรการ/วิธีการ ในการบริหารจัดการความเสี่ยง	ช่วงดำเนินการ	หน่วยงาน รับผิดชอบ
ความเสี่ยงต่อการทุจริต ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง				
๓.เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ควบคุม งานก่อสร้างเรียกรับสินบน เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ รับจ้าง	สูง	๑.ประชาสัมพันธ์ช่องทางการแจ้งเบาะแส พฤติการณ์การทุจริต แก่ประชาชน ช่องทางรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตของหน่วยงาน ๒.โครงการปลูกฝังวิธีคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ ส่วนรวม ๓. มาตรการ “ส่งเสริมการปฏิบัติงานตามประมวลจริยธรรม” ๔.มาตรการ “No Gift Policy” ๕.จัดกิจกรรมเสริมสร้างการมีคุณธรรม จริยธรรม และการดำรงชีวิตแบบพอเพียง ๖.การกำกับติดตามการปฏิบัติหน้าที่ และรายงานผลการปฏิบัติงาน การควบคุม งาน ให้เป็นปัจจุบัน	๑ ต.ค.๖๗-๓๐ ก.ย. ๖๘	สำนักปลัด กองช่าง
๔.เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ตรวจรับ งานจ้าง/พัสดุเรียกรับสินบน เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับ ผู้ประกอบการ/ผู้รับจ้าง	ปานกลาง	๑.ประชาสัมพันธ์ช่องทางการแจ้งเบาะแส พฤติการณ์การทุจริต แก่ประชาชน ช่องทางรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตของหน่วยงาน ๒.โครงการปลูกฝังวิธีคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ ส่วนรวม ๓. มาตรการ “ส่งเสริมการปฏิบัติงานตามประมวลจริยธรรม” ๔.มาตรการ “No Gift Policy” ๕.จัดกิจกรรมเสริมสร้างการมีคุณธรรม จริยธรรม และการดำรงชีวิตแบบพอเพียง	๑ ต.ค.๖๗-๓๐ ก.ย. ๖๘	สำนักปลัด

เหตุการณ์/รูปแบบพฤติกรรม ความเสี่ยง	ระดับ ความเสี่ยง	มาตรการ/วิธีการ ในการบริหารจัดการความเสี่ยง	ช่วงดำเนินการ	หน่วยงาน รับผิดชอบ
ความเสี่ยงต่อการทุจริตการบริหารงานบุคคล				
๑.มีการเรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์เพื่อให้ได้รับการบรรจุแต่งตั้ง เลื่อนเงินเดือน เลื่อนระดับหรือเปลี่ยนสายงาน	ต่ำ	๑. มาตรการ “ส่งเสริมการปฏิบัติงานตามประมวลจริยธรรม” ๒. จัดกิจกรรมเสริมสร้างการมีคุณธรรม จริยธรรม และการดำรงชีวิตแบบพอเพียง ๓. โครงการปลูกฝังวิธีคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ ส่วนรวม ๔. โครงการพัฒนาความรู้ด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน สำหรับบุคลากรหน่วยงาน ผู้บริหารหน่วยงาน		

บทสรุป

การประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการดำเนินงานตามภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานได้ตระหนักถึงผลกระทบในภาพรวม สิ่งสำคัญในกระบวนการประเมินความเสี่ยงนี้ คือ การระดมความคิด ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมกันภายในองค์กร เพื่อให้ได้มาซึ่งการป้องกันและแก้ไขปัญา เหตุการณ์/รูปแบบความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดการทุจริต ที่มีอยู่ในหน่วยงาน และปลูกฝังแนวคิการดำเนินงานโดยธรรมาภิบาล ที่ส่งถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชน ได้อย่างแท้จริง